

A III-a Conferință mondială de cercetare a viitorului: „Viitorul comun al oamenilor”

Civilizația științifică și tehnică a epocii noastre imprimă un dinamism accelerat, determină o mare complexitate a proceselor și mișcărilor sociale, provoacă mutații în însuși modul de gândire al oamenilor. Previ-
ziunea acțiunilor și a urmărilor acestora a devenit o condiție esențială a eficienței conducerii la toate nivelele, de la cele guvernamentale până la cele ale administrației publice și private.

În toate manifestările lor, oamenii sînt preocupați de viitor, de consecințele imediate și îndepărtate ale deciziilor și acțiunilor lor.

Bineînțeles, *caracterul previziunii* depinde atît de conținutul orînduirii sociale, cît și de orientarea și concepția mișcărilor sociale, a partidelor politice și a persoanelor.

Acestor nevoi le răspunde *proliferarea actuală a studiilor asupra viitorului*. Acestea cuprind, de obicei, „proiecții” (descrierea liniilor de dezvoltare posibile), „prognoze” (determinarea liniei de dezvoltare probabile), „planuri” (programe de acțiune în vederea realizării unei anumite prognoze).

Această necesitate a explorării științifice a viitorului își are sursa în două caracteristici esențiale ale epocii contemporane: revoluțiile socialiste, în special trecerea la construirea socialismului, determinată de ele, și revoluția științifică și tehnică, a cărei dezvoltare rapidă și intensă a avut consecințe de ordin economic, social, biologic, psihologic pe care oamenii nu erau pregătiți să le înfrunte.

Problema viitorului, a descifrării lui științifice are coordonate diferite în funcție de orînduirea socială în care ea se pune.

Imaginile despre viitor, ca proiecții privitoare la urmările activității și deciziilor actuale și previzibile, sînt diferențiate după natura orînduirii sociale și după atitudinea oamenilor față de acestea. Nu proiectăm un viitor abstract, ci unul concret, al unui anumit sistem social și al unor oameni care optează pentru o anumită dezvoltare viitoare.

De la apariția sa, marxismul a arătat că studiul societăților viitoare se poate transforma din utopie în știință. Binecunoscutul exemplu dat de Karl Marx prin care sublinia că „ceea ce deosebește însă de la început

pe arhitectul cel mai prost de albina cea mai perfectă este faptul că el construiește celula în cap înainte de a o construi din ceară”¹ nu poate fi altfel interpretat decât în sensul că omul gîndește, prevede, proiectează rezultatele acțiunii lui viitoare. Victoria revoluțiilor socialiste și construirea noilor societăți au verificat această teză. Noua societate se construiește planificat, conștient, căutînd să se asimileze cuceririle științei și tehnicii: „Nu se poate concepe socialismul fără o tehnică... bazată pe ultimul cuvînt al științei moderne și fără o organizare de stat sistematică”², scria V. I. Lenin.

Caracterizînd poziția și atitudinea comuniștilor români, tovarășul Nicolae Ceaușescu a arătat la aniversarea a 100 de ani de la nașterea lui V. I. Lenin (1970) că „partidul comunist nu trebuie să se cramponeze de trecut, de legități care au acționat într-o altă perioadă și în alte condiții istorice, de așa-zisele adevăruri absolute elaborate o dată pentru totdeauna”³; „acționînd în deplină cunoaștere a noilor obiective ale politicii noastre interne și externe, poporul român — stăpîn pe destinele sale — își făurește, cu adevărat liber și în mod conștient, viața sa nouă, viitorul său fericit”⁴; „partidul nostru este partidul tinereții, al viitorului!”⁵.

Avîntul studiilor asupra viitorului pe plan mondial a determinat eforturi de a reuni cercetătorii din lumea întreagă. În 1967 s-a întrunit, din inițiativa grupării internaționale „Mankind 2000” (președinte de onoare prof. dr. Robert Jungk) și a Institutului internațional de cercetare asupra păcii de la Oslo (director prof. Johan Galtung), prima conferință mondială, care s-a ținut la Oslo. A doua a avut loc la Kyoto (1970). Cu această ocazie s-a ales și Comitetul permanent al Conferințelor mondiale de cercetare a viitorului, menit să asigure continuitatea și coordonarea conferințelor succesive; acest comitet este prezidat de prof. Bertrand de Jouvenel și are ca secretar general pe Arne Sörensen.

Considerînd că România oferă un climat favorabil pentru întîlnirea cercetătorilor cu diferite poziții ideologice și științifice în cadrul unei dezbateri libere și constructive asupra marilor probleme ale prezentului și viitorului, cu atît mai mult cu cît ea este una din țările în care activitatea de prognoză constituie o preocupare oficială, la nivelul conducerii de stat, Comitetul Permanent Mondial a decis ca cea de-a III-a Conferință mondială de cercetare a viitorului să aibă loc la București.

Organizarea acestei reuniuni a fost încredințată unui Comitet român de organizare, prezidat de prof. univ. Manea Mănescu, președintele Consiliului Economic al R. S. România.

Conferința mondială de la București va lua în dezbateră rezultatele obținute în studiile asupra viitorului, noile tendințe și metode apărute, căutînd, în același timp, să asigure o reprezentare mai echitabilă a cere-

¹ Karl Marx, *Capitalul*, vol. I, în: K. Marx și F. Engels, *Opere*, vol. 23, București, Edit. politică, 1966, p. 191.

² V. I. Lenin, *Opere complete*, ed. a 2-a, vol. 36, București, Edit. politică, 1965, p. 315.

³ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilaterale dezvoltate*, vol. 4, București, Edit. politică, 1970, p. 785.

⁴ *Ibid.*, p. 791.

⁵ *Ibid.*, p. 802.

tătorilor din țările socialiste și în curs de dezvoltare, precum și a celor din țările capitaliste.

Elaborarea și realizarea programului științific al Conferinței mondiale de la București au fost încredințate de Comitetul permanent — cu acordul Comitetului român de organizare — unui Directorat internațional, format din cinci directori asociați și un director executiv. După dezbateri și discuții purtate timp de un an, în ședința sa din 22 aprilie, ținută la București, directoratul a definitivat programul, iar în ședința din 5—6 august a.e., ținută la Eichbüchl (Austria), directoratul a stabilit președinții și coordonatorii ședințelor de lucru, precum și lista definitivă a vorbitorilor.

Tema generală a conferinței este „viitorul comun al oamenilor”. El este înțeles ca o interdependență tot mai mare între diferite popoare, atât în prezent, cât și pentru viitor.

Firește, viitorul comun nu înseamnă negarea personalității națiunilor, ci se bazează pe aceasta. De aceea viitorul trebuie înțeles în mod concret ca viitor al unor țări și popoare. În acest sens trebuie salutăată părerea prof. Johan Galtung, care spune că „situația social-politică concretă a unui moment dat va fi una din determinantele viitorului oamenilor”.

Comunitatea de preocupări, de interese și aspirații nu înseamnă nici uniformizare, nici pierderea specificului național și cu atât mai puțin negarea feluritelor direcții de dezvoltare proprii diferitelor sisteme sociale.

Interpretarea termenului de „comun”, dată de prof. Bertrand de Jouvenel, credem că este semnificativă pentru felul realist în care este indicat să se privească lucrurile.

Problema viitorului comun este abordată din diferite unghiuri de vedere, începând cu discuții asupra modului de investigare a viitorului, — cu atenție deosebită acordată metodelor matematice de cercetare a viitorului, precum și asupra legăturilor dintre cercetare și acțiune în studiul viitorului, — până la un examen critic al rezultatelor acesteia.

Construind cadrul metodologic al cercetării și al tendințelor actuale în acest domeniu de cercetare, vor fi examinate modalitățile în care diferite popoare își văd propriul lor viitor. În legătură cu aceasta, un loc corespunzător va fi asigurat expunerii reprezentărilor diferitelor popoare asupra propriului lor viitor și studiului modelelor de relații internaționale. Viitorul țărilor în curs de dezvoltare va forma una din marile probleme centrale ale conferinței.

O serie de forme de activitate vor fi consacrate factorilor care determină condițiile de existență ale omenirii în viitor. Astfel, se vor examina noi concepte ale creșterii și viitorului economiei, politica ecologică pe termen lung, rolul științei în inovația socială, semnificația socială a tehnologiei, viitorul tehnologiei informaționale, posibilități și perspective ale tehnologiei „umanizate” și, bineînțeles, educația pentru viitor și planificarea inovației educaționale.

Concentrarea preocupărilor în jurul problematicii umane se exprimă prin atenția acordată creativității omului obișnuit, problemelor de comunicare în legătură cu explorarea și cercetarea viitorului, a întreprinderii viitorului și a conducerii ei ș.a.m.d.

Menționăm în mod special că în cadrul conferinței mondiale se va prezenta de către Felix Kaufmann, consilier al Națiunilor Unite, programul „Comisiei Națiunilor Unite pentru studiul viitorului”.

Acceptînd propunerea Federației Internaționale de Marketing pentru o dezbatere, s-a rezervat o dimineață pentru o discuție în colaborare cu federația, fiind urmată de un grup de lucru corespunzător.

O serie de manifestări paralele vor avea loc cu prilejul conferinței: ședința de lucru a Comisiei de futurologie a Asociației Internaționale de Sociologie, mese rotunde pe tema „Viitorului tineretului și tineretul viitorului”, „Științele sănătății și societățile noastre viitoare” etc.

Centrul de informare și documentare în științe sociale și politice va organiza o expoziție a literaturii de cercetare a viitorului și o reuniune specială cu tema „Informarea și documentarea în studiile asupra viitorului”.

Pînă în momentul cînd scriem aceste rînduri și-au anunțat participarea cercetători din cinci continente, peste 30 de țări și aproximativ 140 de instituții.

Comunicările depuse și participările anunțate lasă să se întrevadă de pe acum calitatea științifică deosebită a celei de-a III-a Conferințe mondiale de cercetare a viitorului.

Cercetătorii români au organizat în vederea conferinței, în zilele de 14—15 iunie, un reușit colocviu sub președinția prof. univ. Roman Moldovan. Cele mai bune comunicări bazate pe concepția și metodologia marxist-leninistă a Partidului Comunist Român despre dezvoltarea socială au fost propuse spre a fi înscrise în programul conferinței. Așa cum s-a precizat încă în *Cuvînt înainte*, „Viitorul social” va acorda o mare solici-tudine problemelor de studiu al dezvoltării viitoare, problemelor de prognoză socială și de planificare socială.

Numerele apărute pînă acum ale revistei de sociologie dovedesc constanța acestei preocupări, care izvorăște din înțelegerea sociologiei nu numai ca explorare a prezentului și disciplină menită să fundamenteze deciziile actuale, ci și ca o investigație pătrunsă de o viziune prospectivă.

Cercetătorii români au ajuns, treptat, la viitorologie pe mai multe căi; astfel, matematicienii — plecînd de la modelare, arhitecții — de la necesitățile de dezvoltare ale comunităților urbane, sociologii — de la structurile în continuă mișcare ale societății, planificatorii — de la necesitatea unei economii dezvoltate planic, politologii — de la căutarea unor forme politice viitoare mai adecvate. Toți aceștia au ajuns la concluzia că cercetarea viitorului este o necesitate și o problemă a prezentului.

Aceste eforturi se inspiră din orientarea prospectivă, cu „fața la viitor”, constantă a concepției și politicii Partidului Comunist Român, care și-au găsit expresia strălucită în lucrările recentei Conferințe naționale (19—21 iulie a.c.).

Raportul prezentat cu acest prilej de secretarul general al partidului cuprinde un tablou de perspectivă sintetică a orientărilor și a direcțiilor de dezvoltare economică-socială a României în deceniile următoare, care urmează a fi concretizat în prognoza pe perioada ce se întinde pînă la sfîrșitul acestui secol. În curs de elaborare, aceasta urmează a fi supusă unei largi debateri.

Caracteristic pentru activitatea de prognoză a dezvoltării economice-sociale din România este faptul că ea integrează, într-o viziune unică,

organică, prognoza dezvoltării științei și tehnicii cu prognoza economică și cea socială într-o dezvoltare armonioasă, în cadrul unor opțiuni și priorități judicios stabilite. În același sens trebuie pusă în lumină participarea activă, pe diferite planuri, a întregului popor la elaborarea prognozelor și a planurilor, la traducerea lor în viață. Cunoașterea imaginii viitorului, a obiectivelor strategice și tactice, însușirea acestora de către masele cele mai largi conferă prognozelor caracterul unui permanent dialog între conducere și cei ce înfăptuiesc obiectivele stabilite, în sensul afirmării principiilor democrației socialiste și al angajării tot mai plene a poporului la făurirea conștientă a viitorului, la perfecționarea acestei activități creatoare.

În realizarea obiectivelor fundamentale ale strategiei dezvoltării țării noastre, prognoza economică-socială îndeplinește un rol deosebit de important prin explorarea posibilităților de accelerare a ritmurilor de creștere economice, identificarea tendințelor de dezvoltare și punerea în lumină a configurației viitoare a principalelor elemente ale dinamismului societății socialiste multilateral dezvoltate.

Dezvoltarea economică-socială a României se realizează pe baza planului național unic, fiind orientată spre creșterea forțelor de producție, continuarea neabătută a operei de industrializare, făurirea unei agriculturi intensive, sporirea în ritm înalt a producției materiale — factorul hotărîtor al progresului general al țării. Construirea unei economii avansate cere în mod imperios promovarea largă a cercetării științifice, a învățămîntului și culturii, creșterea susținută a productivității muncii sociale și a venitului național, o politică judicioasă de repartizare a acestora pentru a se asigura crearea unei puternice baze tehnice-materiale, concomitent cu ridicarea nivelului de trai.

Propunîndu-și asemenea obiective într-o viziune unitară, pe baza cunoașterii legilor dezvoltării sociale, Partidul Comunist Român face apel la întreaga metodologie a prognozei, a studiilor prospective în vederea asigurării fundamentării științifice a activității de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, a controlului și îndrumării sistematice a acestui proces istoric.

Ca expresie a eforturilor de perfecționare a conducerii planificate a societății noastre socialiste îmbinate cu democratizarea studiilor asupra dezvoltării viitoare a țării, s-a hotărît ca actuala Comisie centrală de partid și de stat pentru elaborarea prognozelor de lungă durată să se transforme într-un organism permanent, cuprinzînd cadre de conducere de partid și de stat, specialiști din diverse domenii și oameni ai muncii care lucrează direct în producție: Consiliul suprem al dezvoltării economice-sociale a României (CSDES). În aceste condiții se afirmă și mai puternic necesitatea dezvoltării științei conducerii, organizării și planificării dezvoltării economice-sociale ca proiect care trebuie să călăuzească întreaga activitate conștientă a oamenilor muncii în vasta operă de edificare a unei societăți superioare.

Noile măsuri și hotărîri adoptate de Conferința națională a Partidului Comunist Român au drept scop să perfecționeze cadrul organizatoric al planificării și prognozei dezvoltării economice-sociale în vederea sporirii eficienței acestora în înfăptuirea obiectivelor societății socialiste multilateral dezvoltate.

Dezbaterile pregătitoare, care au avut loc atât în cadrul Comitetului român de organizare și al colocviului din 14—15 iunie a.c., cât și în cadrul Comitetului Mondial, al Directoratului și al unor colocvii și reuniuni internaționale legate de conferință, justifică pe deplin încrederea că a III-a Conferință mondială de cercetare a viitorului, care se va ține sub înaltul patronaj al tovarășului Nicolae Ceaușescu, președintele Consiliului de Stat al R. S. România, la București (3—10 septembrie a. c.), va însemna un eveniment științific remarcabil, marcând o clarificare a tendințelor recente în studiile asupra viitorului, constituind un prilej pentru cunoașterea și apropierea oamenilor de știință din toate țările lumii, precum și o afirmare pe plan internațional a cercetărilor asupra viitorului.